

Esialgne tõlge

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

27. veebruar 2025(*)

Eelotsusetaotlus – Inimtervishoius kasutatavad ravimid – Direktiiv 2001/83/EÜ – Artikli 86 lõige 1 – Mõiste „ravimite reklaamimine“ – Artikli 87 lõige 3 – Retseptiravimite reklaamimine – Apteegi kogu ravimivaliku reklaamimine – Konkreetse rahasumma või protsentuaalse allahindlusega ostukupongid muude toodete hilisemaks ostmiseks – Kohese mõjuga hinnaalandused ja maksed – Kaupade vaba liikumine – ELTL artikkel 34 – Teenuste osutamise vabadus – Elektrooniline kaubandus – Direktiiv 2000/31/EÜ – Artikli 3 lõige 2 ja lõike 4 punkt a – Piirang – Põhjendatus – Tarbijakaitse

Kohtuasjas C-517/23,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) 13. juuli 2023. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 10. augustil 2023, menetluses

Apothekerkammer Nordrhein

versus

DocMorris NV,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: Euroopa Kohtu president K. Lenaerts (ettekandja) viienda koja presidendi ülesannetes, neljanda koja president I. Jarukaitis, kohtunikud D. Gratsias, E. Regan ja Z. Csehi,

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: ametnik N. Mundhenke,

arvestades kirjalikku menetlust ja 27. juuni 2024. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Apothekerkammer Nordrhein, esindajad: *Rechtsanwalt* M. Douglas ja *Rechtsanwältin* A. Bongers-Gehlert,
- DocMorris NV, esindajad: *Rechtsanwalt* M. Plessner, *avocate* A. Robert ja *Rechtsanwältin* K. Wodarz,
- Eesti valitsus, esindaja: M. Kriisa,
- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,
- Euroopa Komisjon, esindajad: E. Mathieu, M. Noll-Ehlers ja A. Spina,

olles 24. oktoobri 2024. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. novembri 2001. aasta direktiivi 2001/83/EÜ inimtervishoius kasutatavaid ravimeid käsitlevate ühenduse eeskirjade kohta (EÜT 2001, L 311, lk 67; ELT eriväljaanne 13/27, lk 69), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2011. aasta direktiiviga 2011/62/EL (ELT 2011, L 174, lk 74) (edaspidi „direktiiv 2001/83“), artikli 86 lõiget 1 ja artikli 87 lõiget 3.
- 2 Taotlus on esitatud Apothekerkammer Nordrheini (Nordrheini apteekrite kutseliit, Saksamaa) ja Madalmaades asuvat postimüügiapteeki käitava Madalmaade õiguse alusel asutatud äriühingu DocMorris NV vahelises kohtuvaidluses seoses selle äriühingu poolt esitatud kahjuhüvitise nõudega, milles tuginetakse sellele, et Apothekerkammer Nordrheini taotlusel tegi üks Saksa kohus esialgse õiguskaitse kohaldamise määrused, mis olid alates nende tegemisest põhjendamatud.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2001/83

- 3 Direktiivi 2001/83 põhjendused 2, 45 ja 50 on sõnastatud järgmiselt:
- „(2) Ravimite tootmist, turustamist ja kasutamist reguleerivate eeskirjade põhieesmärgiks peab olema rahvatervise kaitse.
- [...]
- (45) Isegi retseptita ravimite ülemäärane ja järelemõtlematu reklaamimine üldsusele võib kahjustada rahvatervist. Kui on lubatud üldsusele ravimeid reklaamida, peaks see vastama teatavatele määratletud kriteeriumidele.
- [...]
- (50) Isikud, kellel on õigus ravimeid välja kirjutada, peavad suutma seda teha objektiivselt, ilma et neid mõjutaksid otsesed või kaudsed rahalised ahvatlused.“
- 4 Direktiivi artikli 85c lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:
- „Ilma et see piiraks selliste siseriiklike õigusaktide kohaldamist, mis keelavad retsepti alusel väljastatavate ravimite kaugmüügi üldsusele infoühiskonna teenuste vahendusel, tagavad liikmesriigid, et ravimeid pakutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. juuni 1998. aasta direktiivis 98/34/EÜ (millega nähakse ette tehnilistest standarditest ja eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord) [(EÜT 1998, L 204, lk 37; ELT eriväljaanne 13/20, lk 337)] määratletud infoühiskonna teenuste vahendusel üldsusele kaugmüügis järgmistel tingimustel:
- [...]“.
- 5 Nimetatud direktiivi artikli 86 lõikes 1 on sätestatud:
- „Käesolevas jaotises hõlmab mõiste „ravimite reklaamimine“ kõiki ravimite koduüksel propageerimise viise, klientide värbamist või ravimite väljakirjutamise, tarnimise, müügi ja tarbimise edendamiseks mõeldud meelitusvahendeid; eelkõige hõlmab see järgmist:
- ravimite reklaamimine üldsusele,
 - [...]“.
- 6 Sama direktiivi artikli 87 lõige 3 näeb ette:
- „Ravimi reklaam:

- soodustab ravimi mõistlikku kasutamist, esitledes seda objektiivselt ja ilma selle omadusi liialdamata,
- ei tohi olla eksitav.“

7 Direktiivi 2001/83 artikli 88 lõigete 1 ja 2 kohaselt:

„1. Liikmesriigid keelustavad järgmiste ravimite reklaamimise:

- a) need on vastavalt VI jaotisele saadaval ainult arstireseptiga;

[...]

2. Üldsusele võib reklaamida ravimeid, mis oma koostise või otstarbe poolest on ette nähtud ja mõeldud kasutamiseks vajaduse korral apteekri nõuandel ilma arsti diagnoosi, ettekirjutuse või järelevalveta.“

Direktiiv 2000/31/EÜ

8 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) (EÜT 2000, L 178, lk 1; ELT eriväljaanne 13/25, lk 399) artikli 1 lõiked 1 ja 2 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Käesolev direktiiv püüab kaasa aidata siseturu nõuetekohasele toimimisele, tagades infoühiskonna teenuste vaba liikumise liikmesriikide vahel.

2. Käesolev direktiiv ühtlustab sel määral, kui on vaja lõikes 1 nimetatud eesmärgi saavutamiseks, teatavaid infoühiskonna teenuste kohta kehtivaid siseriiklikke õigusnorme, mis käsitlevad siseturgu, teenuseosutajate asutamist, kommertsteadaandeid, elektroonilisi lepinguid, vahendajate vastutust, tegevusjuhendeid, vaidluste kohtuvälist lahendamist, õiguskaitsevahendeid ja liikmesriikidevahelist koostööd.“

9 Direktiivi artikli 2 punktis h on ette nähtud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

h) *kooskõlastatud valdkond* – liikmesriikide õigussüsteemides ettenähtud nõuded, mis kehtivad infoühiskonna teenuste osutajate või infoühiskonna teenuste kohta vaatamata sellele, kas nõuded on üldise iseloomuga või konkreetselt nende jaoks kavandatud.

i) Kooskõlastatud valdkonda kuuluvad nõuded, mida teenuseosutaja peab täitma:

- infoühiskonna teenuse alustamisel, nagu nõuded kutseoskuste, loa või teatamise kohta,
- infoühiskonna teenuse osutamisel, nagu nõuded teenuseosutaja käitumise, teenuse kvaliteedi või sisu kohta, sealhulgas reklaamile ja lepingutele esitatavad nõuded, või nõuded teenuseosutaja vastutuse kohta;

ii) kooskõlastatud valdkonda ei kuulu järgmised nõuded:

- kaupadele kui niisugustele esitatavad nõuded,
- kaupade tarnele esitatavad nõuded,
- muul viisil kui elektroonilisel teel pakutavatele teenustele esitatavad nõuded.“

10 Nimetatud direktiivi artikli 3 lõiked 2 ja 4 näevad ette:

„2. Liikmesriigid ei tohi kooskõlastatud valdkonda kuuluvatel põhjustel piirata teisest liikmesriigist pärit infoühiskonna teenuste osutamise vabadust.

[...]

4. Liikmesriigid võivad võtta meetmeid konkreetse infoühiskonna teenuse osas erandi tegemiseks lõikest 2, kui on täidetud järgmised tingimused:

a) meetmed:

i) on vajalikud ühel järgmistest põhjustest:

- avalik kord, eriti kuritegude ennetamine, uurimine, avastamine ja nende eest vastutusele võtmine, kaasa arvatud alaealiste kaitse ja võitlus rassilise, soolise, usulise või rahvusliku viha õhutamise vastu ning üksikisikuid puudutavate inimväärikuse rikkumiste vastu,
- rahva tervise kaitse,
- avalik julgeolek, sealhulgas riigi julgeoleku ja kaitse tagamine,
- tarbijate, sealhulgas investorite kaitse;

ii) võetakse konkreetse infoühiskonna teenuse vastu, mis takistab punktis i nimetatud eesmärkide saavutamist või kujutab endast tõsist ohtu nende eesmärkide saavutamisele;

iii) on vastavuses nende eesmärkidega;

b) enne kõnealuste meetmete võtmist ja piiramata kohtumenetlusi, kaasa arvatud esialgsed menetlused ja eeluurimise raames tehtud toimingud, on liikmesriik:

- taotlenud lõikes 1 osutatud liikmesriigilt meetmete võtmist ja viimane pole neid võtnud või need on olnud ebapiisavad,
- teatanud [Euroopa K]omisjonile ja lõikes 1 osutatud liikmesriigile oma kavatsusest võtta selliseid meetmeid“.

Saksa õigus

11 Ravimite, meditsiinitoodete ja ravivormide reklaami reguleeriva seaduse (Gesetz über die Werbung auf dem Gebiete des Heilwesens (Heilmittelwerbegesetz)) põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas redaktsioonis (edaspidi „HWG“) on § 7 lõike 1 esimeses lauses sätestatud:

„Keelatud on pakkuda, välja kuulutada või anda rahalisi soodustusi ja muid reklaamkingitusi (kaupu või teenuseid) või erialaringkonda kuuluva isikuna neid vastu võtta, välja arvatud juhul, kui:

1. tegemist on rahalise soodustuse või reklaamkingitusega, mis on väikese väärtusega pisiasi [...] Ravimite eest on keelatud anda rahalisi soodustusi või reklaamkingitusi juhul, kui seejuures rikutakse [ravimiseaduse (Arzneimittelgesetz)] alusel kehtivaid hinnaeeskirju;

2. tegemist on rahalise soodustuse või reklaamkingitusega,

a) mida antakse kindlaks määratud summas või kindlal viisil arvutatavas summas [...]

[...]

Ravimite eest on keelatud anda punktis a osutatud rahalisi soodustusi või muid reklaamkingitusi juhul, kui seejuures rikutakse ravimiseaduse alusel kehtivaid hinnaeeskirju [...]

[...]“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 12 DocMorris peab Madalmaades asutatud postimüügiapteeki, mis tarnib Saksamaal asuvatele klientidele retsepti- ja käsimüügiravimeid.
- 13 Alates 2012. aastast on ta teinud mitmesuguseid reklaamikampaaniaid selliste retseptiravimite ostmiseks, mis moodustavad osa tema kogu tootevalikust.
- 14 Kuna Apothekerkammer Nordrhein leidis, et need reklaamikampaaniad on vastuolus ravimeid puudutavate Saksa õigusnormide alusel retseptiravimite suhtes kehtestatud hinnasüsteemiga, siis aastatel 2013–2015 tegi Landgericht Köln (Kölni esimese astme kohus, Saksamaa) Apothekerkammer Nordrheinini taotlusel nimetatud reklaamikampaaniate lõpetamiseks esialgse õiguskaitse määrused.
- 15 Esimesena tegi Landgericht Köln (Kölni esimese astme kohus) 8. mail 2013 esialgse õiguskaitse määruse reklaamikampaania suhtes, millega pakuti DocMorris klientidele, kes saatsid oma retsepti ja osalesid ravimikontrollis, 2,50–20 euro suurust preemiat retsepti kohta.
- 16 Teisena tegi see kohus 26. septembril 2013 esialgse õiguskaitse määruse reklaamikampaania suhtes, milles oli ette nähtud spondeerimissüsteem. Kui DocMorris klienti sõber saatis arstiretsepti, sai see klient umbes 150 euro väärtuses kupongi, mida sai kasutada hotellis viibimiseks või Allgemeiner Deutscher Automobil-Clubiga (Saksa autoklubi) liitumiseks soodushinnaga. Sõber sai ka 5 eurose ostukupongi käsimüügiravimite ning tervise- ja hooldustoodete tellimiseks.
- 17 Kolmandana tegi nimetatud kohus 5. novembril 2013 esialgse õiguskaitse määruse reklaamikampaania suhtes, mis nägi arstiretsepti saatmise korral kohe ette 10 euro suuruse hinnaalanduse.
- 18 Neljandana tegi sama kohus 4. novembril 2014 esialgse õiguskaitse määruse reklaamikampaania suhtes, millega DocMorris klientidele pakuti pärast arstiretsepti saatmist 10-euroseid ostukuponge, et nad saaksid hiljem osta käsimüügiravimeid ning tervise- ja hooldustooteid.
- 19 Viienda ja viimasena tegi Landgericht Köln (Kölni esimese astme kohus) 29. septembril 2015 esialgse õiguskaitse määruse reklaamikampaania suhtes, milles pakuti kliendile, et pärast arstiretsepti saatmist saab ta allahindlust 5 euro väärtuses, mis arvatakse retseptiravimite arve summast kohe maha.
- 20 Pärast Euroopa Kohtu 19. oktoobri 2016. aasta otsust Deutsche Parkinson Vereinigung (C-148/15, EU:C:2016:776) otsustas Landgericht Köln (Kölni esimese astme kohus) 21. ja 22. märtsi 2017. aasta otsustega tühistada nendest viiest kohtumäärusest neli, kusjuures 26. septembri 2013. aasta kohtumäärus, mis puudutas spondeerimissüsteemi, jäi kehtima.
- 21 DocMorris esitas pärast nende nelja kohtumääruse tühistamist Apothekerkammer Nordrheinini vastu kahju hüvitamise hagi põhjusel, et esialgse õiguskaitse määrused, mille raames määrati talle kõrged trahvid, olid algusest peale põhjendamatud.
- 22 Esimese astme kohus Landgericht Düsseldorf (Düsseldorfi esimese astme kohus, Saksamaa) jättis selle hagi rahuldamata.
- 23 Oberlandesgericht Düsseldorf (liidumaa kõrgeim üldkohus Düsseldorfis, Saksamaa), kellele esitati apellatsioonkaebus, muutis aga Landgericht Düsseldorf (Düsseldorfi esimese astme kohus) otsust sisulise osaotsusega, rahaldas DocMorris esitatud ligikaudu 18,5 miljoni euro suuruse kahju hüvitamise nõude ning sisuliselt DocMorris nõude tuvastada täiendav kahju, mis tulenes esialgse õiguskaitse määruste täitmisest, ning andis loa esitada tema enda otsuse peale kassatsioonkaebus.
- 24 Selle tagajärjel esitas Apothekerkammer Nordrhein eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Bundesgerichtshofile (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus), kassatsioonkaebuse, milles ta jäi oma nõude juurde jätta kahju hüvitamise nõue täies ulatuses rahuldamata.

- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et HWG § 7 lõike 1 esimese lause teise poole punkti 2 esimese osalause punkti a kohaldamisalasse kuuluvad üksnes kaks tema menetluses olevas kohtuasjas käsitletavat reklaamikampaaniat, nimelt need, mis olid 5. novembri 2013. aasta ja 29. septembri 2015. aasta kohtumääruste esemeks ning on seega lubatavad, kuna need puudutavad rahalisi soodustusi või reklaamkingitusi kindlaks määratud summas või kindlal viisil arvutatavas summas. Seevastu leiab ta, et reklaamikampaaniad, mis olid 8. mai 2013. aasta, 26. septembri 2013. aasta ja 4. novembri 2014. aasta kohtumääruste esemeks, ei kuulu HWG selle sätte kohaldamisalasse ega ole seega lubatavad.
- 26 Selleks et tagada HWG asjakohaste sätete tõlgendamine kooskõlas direktiiviga 2001/83, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas selle direktiivi kohaldamisalasse kuuluvad tema menetluses olevas kohtuasjas kõne all olevad reklaamikampaaniad, mis puudutavad apteegi kogu tootevalikusse kuuluvate retseptiravimite ostmist. Viidates muu hulgas Euroopa Kohtu 1. oktoobri 2020. aasta kohtuotsusele A (ravimireklaam ja -müük internetis) (C-649/18, EU:C:2020:764), 15. juuli 2021. aasta kohtuotsusele DocMorris (C-190/20, EU:C:2021:609) ja 22. detsembri 2022. aasta kohtuotsusele EUROAPTIEKA (C-530/20, EU:C:2022:1014), soovib ta teada, kas need kampaaniad kuuluvad mõiste „ravimite reklaamimine“ alla nimetatud direktiivi artikli 86 lõike 1 tähenduses või kas nende eesmärk on vastupidi üksnes mõjutada selle apteegi valikut, kellelt klient ostab retseptiravimi, kusjuures selline valik ei kuulu sama direktiivi kohaldamisalasse.
- 27 Juhul kui direktiiv 2001/83 on kohaldatav, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus veel teada, kas selle direktiiviga on vastuolus HWG asjakohaste sätete selline tõlgendus, mille kohaselt on keelatud teha retseptiravimite ostmiseks reklaami reklaamkingituste abil, mis kujutavad endast kuponge muude toodete hilisemaks ostmiseks, samas kui lubatud on reklaamimine kohese mõjuga hinnaalanduste ja maksetena tehtavate reklaamkingituste abil.
- 28 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul tekitavad ostukupongide vormis olevad reklaamkingitused asjaomase apteegi kliendi põhjendamatu mõjutamise ohu, kuna sellised reklaamikampaaniad soodustavad teiste toodete hilisemat ostmist. See oht kahjustab HWG asjakohaste sätetega taotletavat kaitse-eesmärki, milleks on võidelda mittekriitilise iseravimise ning meditsiinitoodete ületarbimise ja väärkasutamise vastu, mis võivad olla tervisele ohtlikud.
- 29 Ent nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 25, on HWG asjakohaste sätetega lubatud reklaamikampaaniad, mida tehakse kohese mõjuga hinnaalanduste ja maksete vormis reklaamkingituste abil. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on siiski tekkinud küsimus, kas selliste reklaamikampaaniate lubamine on kooskõlas direktiiviga 2001/83.
- 30 Neil asjaoludel otsustas Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas apteegi kogu tootevalikusse kuuluvate retseptiravimite ostmiseks tehtav reklaam kuulub direktiivi 2001/83 ravimireklaami käsitlevate sätete kohaldamisalasse (VIII ja VIIIa jaotis, artiklid 86–100)?
2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav:
- kas direktiivi 2001/83 VIII jaotise sätetega ja eelkõige artikli 87 lõikega 3 on kooskõlas tõlgendada riigisisest õigusnormi (käesoleval juhul HWG § 7 lõike 1 esimese lause teise poole punkti 2 esimese osalause punkti a) nii, et see keelab teises liikmesriigis asuva postimüügiapteegi kogu retseptiravimite valiku reklaamimise reklaamkingitustega, mida pakutakse rahasummat sisaldava kupongi või muude toodete hilisemal ostmisel saadavat protsentuaalset allahindlust sisaldava kupongi vormis?
3. Juhul kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt:
- kas direktiivi 2001/83 VIII jaotise sätetega ja eelkõige artikli 87 lõikega 3 on kooskõlas tõlgendada riigisisest õigusnormi (käesoleval juhul HWG § 7 lõike 1 esimese lause teise poole punkti 2 esimese osalause punkti a) nii, et see lubab reklaamida teises liikmesriigis asuva

postimüügiapteegi kogu retseptiravimite valikut reklaamkingitustega, mida pakutakse kohese mõjuga hinnaalanduste ja maksete vormis?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

Mõiste „ravimite reklaamimine“ direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 tähenduses

- 31 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2001/83 artikli 86 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et reklaamikampaaniad, mida tehakse apteegi kogu tootevalikusse kuuluvate retseptiravimite ostmiseks, kuuluvad mõiste „ravimite reklaamimine“ alla selle sätte tähenduses.
- 32 Direktiivi 2001/83 artikli 86 lõikes 1 on mõiste „ravimite reklaamimine“ määratletud väga laialt nii, et see hõlmab „kõiki ravimite koduukssel propageerimise viise, klientide värbamist või ravimite väljakirjutamise, tarnimise, müügi ja tarbimise edendamiseks mõeldud meelitusvahendeid“, sealhulgas eelkõige „ravimite reklaamimist üldsusele“, niivõrd kui need tegevused ei ole direktiivi 2001/83 artikli 86 lõikega 2 sõnaselgelt välistatud (vt selle kohta 22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus EUROAPTIEKA, C-530/20, EU:C:2022:1014, punkt 32).
- 33 Kuna osutatud sättes ei viita miski riigisisesele õigusele, siis tuleb seda mõistet pidada liidu õiguse autonoomseks mõisteks, mida tuleb tõlgendada ühetaoliselt kogu liidu territooriumil, võttes arvesse nii selle sätte sõnastust kui ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärgi, mille osa sätte on (22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus EUROAPTIEKA, C-530/20, EU:C:2022:1014, punkt 31).
- 34 Sellega seoses on Euroopa Kohus juba otsustanud, et direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 grammatilisest, süstemaatilise ja teleoloogilisest tõlgendamisest tuleneb, et mõiste „ravimite reklaamimine“ selle sätte tähenduses hõlmab kõiki käesoleva kohtuotsuse punktis 32 nimetatud turundamisviise, mis puudutavad nii konkreetset ravimit kui ka kindlaks määramata ravimeid (vt selle kohta 22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus EUROAPTIEKA, C-530/20, EU:C:2022:1014, punkt 47).
- 35 Lisaks nähtub direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 sõnastusest, et selle sätte tähenduses on mõiste „ravimite reklaamimine“ põhiline tunnusjoon vastava sõnumi eesmärk, millel on määrav roll reklaami eristamisel tavalisest teabest. Kui sõnumi eesmärk on edendada ravimite väljakirjutamist, tarnimist, müüki ja tarbimist, on tegemist direktiivi 2001/83 mõttes reklaamimisega (vt selle kohta 22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus EUROAPTIEKA, C-530/20, EU:C:2022:1014, punkt 52).
- 36 Seevastu ei kuulu mõiste „ravimite reklaamimine“ alla direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 tähenduses reklaamitegevus, mille eesmärk ei ole mitte mõjutada kliendi valikut konkreetse ravimi kasuks, vaid sellele järgnevat, vastava ravimi ostmiseks tehtavat apteegi valikut (vt selle kohta 15. juuli 2021. aasta kohtuotsus DocMorris, C-190/20, EU:C:2021:609, punktid 21 ja 22, ning 22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus EUROAPTIEKA, C-530/20, EU:C:2022:1014, punkt 50).
- 37 Sellest järeldub, et selleks, et teha kindlaks, kas apteegi kogu tootevalikusse kuuluvate retseptiravimite ostmiseks tehtud reklaamikampaania kuulub mõiste „ravimite reklaamimine“ alla direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 tähenduses, tuleb tuvastada, kas selle kampaania eesmärk on edendada ravimite väljakirjutamist, tarnimist, müüki või tarbimist, isegi kui ravimid on kindlaks määramata, või on selle eesmärk üksnes mõjutada selle apteegi valikut, kust klient retseptiravimeid ostab.
- 38 Mis puudutab täpsemalt selliseid reklaamikampaaniaid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, siis tuleb neid eeltoodut arvestades eristada vastavalt sellele, kas reklaamsõnum piirdub retseptiravimitega või puudutab see sõnum ka käsimüügiravimeid.
- 39 Esiteks tuleb sellist reklaamikampaaniat nagu Landgericht Kölni (Kölni esimese astme kohus) 8. mai 2013. aasta kohtumääruses käsitletud kampaania, mille kohaselt pakuti DocMorrise klientidele arstiresepti saatmise ja ravimikontrollis osalemise korral 2,50–20 euro suurust preemiat retsepti kohta, sisuliselt käsitada nii, et sellega kaasneb makse tegemine. Sama kehtib kõnealuse kohtu 5. novembri

2013. aasta ja 29. septembri 2015. aasta kohtumäärustes käsitletud reklaamikampaaniate kohta, mille kohaselt lubati teha kohene hinnaalandus või makse.

- 40 Sellest järeldub, et nende reklaamikampaaniate sõnum puudutab kindlaks määramata retseptiravimeid, ilma et oleks silmas peetud muud liiki ravimeid.
- 41 Ei saa aga asuda seisukohale, et nende kampaaniate sõnum edendab kindlaks määramata retseptiravimite väljakirjutamist või tarbimist, kuna selliste ravimite väljakirjutamise otsuse saab teha üksnes arst. Nimelt nähtub direktiivi 2001/83 põhjendusest 50, et ravimeid välja kirjutav arst peab suutma seda teha objektiivselt ja jätma kutse-eetika seisukohast konkreetse ravimi välja kirjutamata, kui see ei sobi tema patsiendi raviks (vt selle kohta 22. aprilli 2010. aasta kohtuotsus Association of the British Pharmaceutical Industry, C-62/09, EU:C:2010:219, punkt 40). Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 49 märkis, on juhul, kui patsient saab arstiretsepti, tema ainus valik retseptiravimi osas selle apteegi valik, kust ta seda ravimit ostab.
- 42 Sellest järeldub, et käesoleva kohtuotsuse punktis 39 nimetatud reklaamikampaaniad puudutavad selle apteegi valikut, kust patsient retseptiravimi ostab, mistõttu need kampaaniad ei kuulu mõiste „ravimite reklaamimine“ alla direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 tähenduses (vt selle kohta 15. juuli 2021. aasta kohtuotsus DocMorris, C-190/20, EU:C:2021:609, punktid 21 ja 22).
- 43 Teiseks ei puuduta selline reklaamikampaania nagu Landgericht Kölni (Kölni esimese astme kohus) 26. septembri 2013. aasta kohtumääruses käsitletud kampaania mitte ainult retseptiravimeid, vaid ka muid tooteid, eelkõige käsimüügiravimeid. Nimelt nägi see kampaania ette spondeerimissüsteemi, mille kohaselt juhul, kui DocMorrise kliendi sõber saatis arstiretsepti, sai see klient hotellis viibimiseks kupongi või pakkumise liituda Saksa autoklubiga soodushinnaga, samas kui tema sõbrale pakuti ostukuponge käsimüügiravimite ning tervise- ja hooldustoodete tellimiseks. Sama kehtib sellise reklaamikampaania kohta nagu selle kohtu 4. novembri 2014. aasta kohtumääruses käsitletud kampaania, mis nägi samuti ette, et pärast arstiretsepti saatmist pakutakse DocMorrise klientidele käsimüügiravimite ning tervise- ja hooldustoodete hilisemaks ostmiseks kuponge.
- 44 Seega, erinevalt käesoleva kohtuotsuse punktis 39 nimetatud reklaamikampaaniatest soodustavad eelmises punktis nimetatud kampaaniad käsimüügiravimite ostmist. Kui puudub kohustus pöörduda retsepti välja kirjutava arsti poole, võib ostukupongide saaja nende kupongidega pakutavast majanduslikust eelisest innustatuna kasutada neid käsimüügiravimite soodushinnaga ostmiseks.
- 45 Tuleb tõdeda, et edendades käsimüügiravimite tarbimist, kuuluvad need reklaamikampaaniad mõiste „ravimite reklaamimine“ alla direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 tähenduses.
- 46 Seda järeldust ei sea kahtluse alla asjaolu, et käesoleva kohtuotsuse punktis 43 nimetatud reklaamikampaaniate raames pakutavaid ostukuponge võib kasutada ka muude toodete kui käsimüügiravimite, näiteks tervise- ja hooldustoodete ostmiseks, mida need reklaamikampaaniad samuti puudutavad.
- 47 Esiteks on Euroopa Kohus juba otsustanud, et direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 tähenduses mõiste „ravimite reklaamimine“ alla kuuluvad reklaamikampaaniad, mis ergutavad ravimeid ostma, kuulutades välja kombineeritud müügi teiste apteegis müüdavate toodetega (vt selle kohta 22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus EUROAPTIEKA, C-530/20, EU:C:2022:1014, punktid 53 ja 54).
- 48 Teiseks nähtub direktiivi 2001/83 põhjendusest 2, et direktiivi põhieesmärk on rahvatervise kaitse. Sellega seoses on Euroopa Kohus juba otsustanud, et ravimireklaam võib kahjustada rahvatervist, arvestades riske, mis võivad kaasneda käsimüügiravimite ülemäärase või järelemõtlematu kasutamisega (vt selle kohta 22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus EUROAPTIEKA, C-530/20, EU:C:2022:1014, punkt 40).
- 49 Nimelt tuleb rõhutada ravimite eriomast laadi, sest nende ravitoime eristab neid oluliselt teistest kaupadest. Ravitoime toob kaasa selle, et kui ravimeid tarbitakse vajaduseta või ebaõigesti, võib neil olla väga kahjulik mõju tervisele, ilma et patsient seda manustamise ajal tajuks (vt selle kohta 22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus EUROAPTIEKA, C-530/20, EU:C:2022:1014, punkt 41).

- 50 Rahvatervise kaitsmise põhieesmärki kahjustaks aga oluliselt see, kui direktiivi 2001/83 artikli 86 lõiget 1 tõlgendatakse nii, et reklaamikampaania, mille eesmärk on edendada käsimüügiravimite ostmist, ei kuulu selle sätte tähenduses mõiste „ravimite reklaamimine“ alla ega kuulu seega selle direktiiviga reklaami valdkonnas ette nähtud keeldude, tingimuste ja piirangute kohaldamisalasse, kui selle reklaamikampaania sõnum puudutab ka muid tooteid kui ravimid.
- 51 Kolmandaks, kuna mõiste „ravimite reklaamimine“ on direktiivi 2001/83 artikli 86 lõikes 1 määratletud väga laialt, hõlmab see mõiste reklaamikampaaniaid, mis on suunatud apteegi kliendile ja mille eesmärk on spondeerimissüsteemi kaudu ärgitada selle kliendi sõpra tarbima käsimüügiravimeid. Nimelt, kuna „ravimite reklaamimine üldsusele“ on selle sätte sõnastuse kohaselt üks „ravimite reklaamimise“ viise, hõlmab viimati nimetatud mõiste reklaamikampaaniaid, mille kaudu levitatakse nendega edastatavat sõnumit üldsuse seas.
- 52 Neljandaks tuleb reklaamikampaaniat, millega pakutakse Landgericht Kölni (Kölni esimese astme kohus) 26. septembri 2013. aasta kohtumääruses käsitletud spondeerimissüsteemi, eristada reklaamikampaaniast, mida käsitleti kohtuasjas, milles tehti 15. juuli 2021. aasta kohtuotsus DocMorris (C-190/20, EU:C:2021:609). See kohtuasi puudutas apteegi reklaamikampaaniat reklaammängu vormis, mis andis osalejatele võimaluse võita muid igapäevaelu esemeid peale ravimite, kusjuures mängus osalemiseks tuli saata retseptiravimi tellimus. Seega ei puudutanud nimetatud kohtuasjas kõne all olnud reklaamikampaania sõnum käsimüügiravimeid.
- 53 Lisaks leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Landgericht Kölni (Kölni esimese astme kohus) 8. mai 2013. aasta kohtumääruses käsitletud reklaamikampaania on HWG § 7 lõike 1 esimese lause kohaselt õigusvastane, kuna selline reklaamikampaania pakub apteegi klientidele, kes saadavad oma retsepti ja osalevad ravimikontrollis, 2,50–20 euro suurust preemiat, ilma et oleks võimalik teada selle preemia täpset summat.
- 54 Käesoleva kohtuotsuse punktist 42 nähtub siiski, et selline reklaamikampaania ei kuulu direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 tähenduses mõiste „ravimite reklaamimine“ alla.
- 55 Neil asjaoludel tuleb veel kontrollida, kas sellised riigisisised õigusnormid, nagu on ette nähtud HWG § 7 lõike 1 esimeses lauses ja mis keelavad kõnealuse reklaamikampaania, ei ole siiski vastuolus muude liidu õigusnormidega.
- 56 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on nimelt ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel tema menetletav kohtuasi lahendada. Sellest järeldub, et isegi kui eelotsusetaotluse esitanud kohus on oma küsimuses formaalselt piirdunud ainult liidu õiguse konkreetse sätte tõlgendamise küsimisega, ei takista see asjaolu Euroopa Kohut esitamast liikmesriigi kohtule kõiki liidu õiguse tõlgendamise aspekte, mis võivad olla tarvilikud liikmesriigi kohtu menetluses oleva kohtuasja lahendamisel, olenemata sellest, kas liikmesriigi kohus neile oma küsimustes viitas või mitte. Sel puhul on Euroopa Kohtu ülesanne tuletada liikmesriigi kohtu esitatud teabest ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õigusnormid, mida on põhikohtuasja vaidluse eset silmas pidades vaja tõlgendada (15. juuli 2021. aasta kohtuotsus DocMorris, C-190/20, EU:C:2021:609, punkt 23).
- 57 Selles osas ei nähtu Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust selgelt, kas käesoleva kohtuotsuse punktis 53 nimetatud reklaamikampaania toimub üksnes füüsiliste reklaamikandjate abil (vt selle kohta 15. juuli 2021. aasta kohtuotsus DocMorris, C-190/20, EU:C:2021:609, punkt 26) või tehakse seda hoopis mitmes vormis, nii asjaomase apteegi veebisaidi kaudu kui ka füüsiliste andmekandjatega (vt selle kohta 1. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus A (ravimireklaam ja -müük internetis), C-649/18, EU:C:2020:764, punkt 48).
- 58 Esimesel juhul on määravad EL toimimise lepingu need sätted, mis käsitlevad kaupade vaba liikumist, sest selle reklaamikampaania lõppeesmärk on kindlaks määramata retseptiravimite müügi edendamine (vt selle kohta 15. juuli 2021. aasta kohtuotsus DocMorris, C-190/20, EU:C:2021:609, punktid 31 ja 32).

- 59 Käesoleva kohtuotsuse punktis 57 nimetatud teisel juhul, kus reklaamikampaania toimub ka elektrooniliselt, kuulub see „kooskõlastatud valdkonda“ direktiivi 2000/31 artikli 2 punkti h tähenduses, kuna selle kampaania eesmärk on tervikuna ja sõltumata sellest, kuidas seda tegelikult läbi viiakse, meelitada potentsiaalseid tarbijaid asjaomase apteegi veebisaidile ja edendada apteegi toodete müüki internetis (vt selle kohta 1. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus A (ravimireklaam ja -müük internetis), C-649/18, EU:C:2020:764, punkt 55).
- 60 Seega tuleb analüüsida, kas ELTL artiklit 34 ja direktiivi 2000/31 asjakohaseid sätteid tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisised õigusnormid, mis tarbijakaitse eesmärgil keelavad reklaamikampaania, millega pakutakse teises liikmesriigis asuva apteegi klientidele, kes saadavad oma retsepti ja osalevad ravimikontrollis, 2,50–20 euro suurust preemiat, ilma et oleks võimalik teada selle preemia täpset summat.

ELTL artikkel 34

- 61 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt hõlmab koguseliste impordipiirangutega samaväärse toimega meetmete keeld, mis on sätestatud ELTL artiklis 34, kõiki liikmesriikide meetmeid, mis võivad otse või kaudselt, tegelikult või potentsiaalselt takistada liikmesriikidevahelist kaubandust (vt eelkõige 11. juuli 1974. aasta kohtuotsus Dassonville, 8/74, EU:C:1974:82, punkt 5; 19. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Deutsche Parkinson Vereinigung, C-148/15, EU:C:2016:776, punkt 22, ja 15. juuli 2021. aasta kohtuotsus DocMorris, C-190/20, EU:C:2021:609, punkt 34).
- 62 Sellega seoses on Euroopa Kohus juba otsustanud, et niisugust riigisisest õigusnormi nagu HWG § 7 lõike 1 esimene lause, millel põhineb Landgericht Kölni (Kölni esimese astme kohus) 8. mai 2013. aasta kohtumääruses käsitletud reklaamikampaania keeld ja mille eesmärk on reguleerida rahaliste soodustuste ja muude rahalise väärtusega reklaamkingituste pakkumist ravimite müügi valdkonnas, tuleb pidada „müügiviise reguleerivaks“ normiks Euroopa Kohtu praktika tähenduses (vt selle kohta 15. juuli 2021. aasta kohtuotsus DocMorris, C-190/20, EU:C:2021:609, punkt 37).
- 63 Nagu nähtub 24. novembri 1993. aasta kohtuotsusest Keck ja Mithouard (C-267/91 ja C-268/91, EU:C:1993:905), saab selline müügiviis jääda ELTL artikli 34 kohaldamisalast välja üksnes juhul, kui see vastab kahele tingimusele: esiteks kohaldatakse seda kõigile asjaomastele ettevõtjatele, kes tegutsevad riigi territooriumil, ning teiseks mõjutab see õiguslikult ja faktiliselt ühtemoodi kodumaiste ja teistest liikmesriikidest pärit toodete turustamist (vt selle kohta 15. juuli 2021. aasta kohtuotsus DocMorris, C-190/20, EU:C:2021:609, punktid 35 ja 38).
- 64 Neist tingimustest esimese kohta tuleb märkida, et käesoleval juhul kohaldatakse HWGd vahet tegemata kõigi apteekide suhtes, kes müüvad ravimeid Saksamaa territooriumil, olenemata sellest, kas nad asuvad Saksamaa Liitvabariigi territooriumil või mõnes muus liikmesriigis (15. juuli 2021. aasta kohtuotsus DocMorris, C-190/20, EU:C:2021:609, punkt 39).
- 65 Mis puudutab teist tingimust, siis tuleb meenutada, et Euroopa Kohus on juba otsustanud, et hinnakonkurents võib osutuda postimüügiapteekidele olulisemaks konkurentsiteguriks kui tavaapteekidele, kuna sellest tegurist sõltub nende võimalus otse liikmesriigi turule tulla ja sellel turul konkurentsivõimeliselt jääda (vt selle kohta 19. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Deutsche Parkinson Vereinigung, C-148/15, EU:C:2016:776, punkt 24).
- 66 Käesoleval juhul on sellise reklaamikampaania eesmärk, millega postimüügiapteegi klientidele pakutakse arstiretsepti saatmise ja ravimikontrollis osalemise korral 2,50–20 euro suurust preemiat retsepti kohta, astuda tavaapteekidega hinnakonkurentsi.
- 67 Eeltoodut arvestades tuleb tõdeda, et Saksa õigusnormides ette nähtud selle reklaamikampaania keeld puudutab rohkem muus liikmesriigis kui Saksamaa Liitvabariigis asuvaid apteeke, mis võiks võrreldes kodumaiste toodetega takistada just teistest liikmesriikidest pärit toodete turulepääsu, mistõttu kujutab selline keeld endast koguselise piiranguga samaväärse toimega meetet.
- 68 Selline piirang võib aga olla õigustatud vaid juhul, kui see on taotletud õiguspärase eesmärgi saavutamiseks sobiv ega lähe kaugemale selle eesmärgi saavutamiseks vajalikust (19. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Deutsche Parkinson Vereinigung, C-148/15, EU:C:2016:776, punkt 34).

- 69 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et HWG § 7 lõikega 1 taotletud kaitse-eesmärk on hoida ravimite ostmisel ära ka ainult abstraktne oht, et reklaami adressaate mõjutatakse põhjendamatult. Nimetatud kohtu sõnul kahjustab Landgericht Kölni (Kölni esimese astme kohus) 8. mai 2013. aasta kohtumääruses käsitletud reklaamikampaania seda eesmärki, kuna reklaamsõnumi adressaadid võivad seetõttu, et preemia suurus on märgitud teatavas vahemikus, konkreetsetel üksikjuhtudel antava preemia suurust üle hinnata.
- 70 Sellest järeldub, et selle reklaamikampaania keeld kuulub – kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist – tarbijakaitse alla, mis kujutab endast ülekaalukat üldist huvi, mis võib õigustada kaupade vaba liikumise piirangut (vt selle kohta 10. septembri 2014. aasta kohtuotsus *Vilniaus energija*, C-423/13, EU:C:2014:2186, punkt 50).
- 71 Esiteks, mis puudutab põhikohtuasjas kõne all olevate riigisiseste õigusnormide sobivust, et saavutada tarbijakaitse eesmärk, siis tuleb tõdeda, et need võimaldavad vältida seda, et tarbijad ülehindaksid preemia suurust. Nimelt võib selle preemia ülehindamise oht olla suur tarbijatele, kes ostavad kõrge hinnaga ravimeid või kes peavad kroonilise haiguse tõttu neid regulaarselt ostma.
- 72 Teiseks ei lähe need õigusnormid kaugemale sellest, mis on vajalik selle eesmärgi kaitsmiseks, kuna need keelavad reklaamikampaania, mida on käsitletud Landgericht Kölni (Kölni esimese astme kohus) 8. mai 2013. aasta kohtumääruses ja millega antakse teada preemia suuruste vahemik, ilma et tarbijatele tehtaks teatavaks preemia arvutamise meetod, mida asjaomane apteek kohaldab. Seega ei ole isegi piisavalt informeeritud, mõistlikult tähelepanelikul ja arukal keskmisel tarbijal (13. jaanuari 2000. aasta kohtuotsus *Estée Lauder*, C-220/98, EU:C:2000:8, punkt 27, ja 16. jaanuari 2014. aasta kohtuotsus *Juvelta*, C-481/12, EU:C:2014:11, punkt 23) võimalik välja arvutada selle preemia täpset summat.
- 73 Sellest järeldub, et ELTL artiklit 34 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisest õigusnormid, mis keelavad reklaamikampaania, millega postimüügiapteegi klientidele pakutakse retsepti kohta 2,50–20 euro suurust preemiat, ilma et oleks võimalik teada selle preemia täpset summat.

Direktiiv 2000/31

- 74 Direktiivi 2001/83 artikli 85c lõige 1 näeb ette, et liikmesriigid tagavad, et ravimeid pakutakse infoühiskonna teenuste vahendusel üldsusele kaugmüügis selles sättes sätestatud tingimustel. See kohustus ei piira siiski selliste riigisiseste õigusnormide kohaldamist, mis keelavad retseptiravimite kaugmüügi üldsusele nende teenuste vahendusel.
- 75 Sellest järeldub, et kui sihtliikmesriik lubab sellist müüki, mis näib käesoleval juhul nii olevat, ei saa see liikmesriik nende teenuste puhul direktiivi 2000/31 artikli 3 lõike 2 alusel põhimõtteliselt piirata teisest liikmesriigist pärit infoühiskonna teenuste vaba liikumist (vt selle kohta 1. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus A (ravimireklaam ja -müük internetis), C-649/18, EU:C:2020:764, punkt 60).
- 76 Käesoleval juhul piirab liikmesriigi kehtestatud sellise reklaamikampaania keeld, nagu on käsitletud Landgericht Kölni (Kölni esimese astme kohus) 8. mai 2013. aasta kohtumääruses, teises liikmesriigis asuva apteegi võimalust ennast esimese liikmesriigi potentsiaalsetele klientidele tutvustada ning reklaamida oma toodete internetimüügi teenust, mida ta viimati nimetatutele pakub (1. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus A (ravimireklaam ja -müük internetis), C-649/18, EU:C:2020:764, punkt 61).
- 77 Järelikult tuleb sellist keeldu pidada infoühiskonna teenuste osutamise vabadust piiravaks.
- 78 Liikmesriigid võivad siiski direktiivi 2000/31 artikli 3 lõike 4 punkti a alusel võtta meetmeid konkreetse infoühiskonna teenuse osas artikli 3 lõikest 2 erandi tegemiseks, tingimusel, et esmalt on need meetmed vajalikud avaliku korra, rahvatervise kaitse, avaliku julgeoleku või tarbijakaitse tagamiseks, seejärel, et need võetakse konkreetse infoühiskonna teenuse vastu, mis tegelikult takistab nimetatud eesmärkide saavutamist või kujutab endast tõsist ohtu nende eesmärkide saavutamisele, ning lõpuks, et need on nimetatud eesmärkidega vastavuses (1. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus A (ravimireklaam ja -müük internetis), C-649/18, EU:C:2020:764, punkt 63).

- 79 Direktiivi 2000/31 artikli 3 lõike 4 punktis a ette nähtud vajalikkuse ja proportsionaalsuse tingimuste puhul tuleb arvesse võtta ELTL artikleid 34 ja 56 käsitlevat kohtupraktikat, et hinnata kõnealuste

riigisiseste õigusnormide kooskõla liidu õigusega, kuna need tingimused kattuvad suuresti tingimustega, mis kehtivad iga piirangu suhtes, millega piiratakse nende EL toimimise lepingu artiklitega tagatud põhivabadusi (1. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus A (ravimireklaam ja -müük internetis), C-649/18, EU:C:2020:764, punkt 64).

80 Seega tuleb samadel põhjustel, mis on juba esitatud käesoleva kohtuotsuse punktides 70–72, märkida, et direktiivi 2000/31 artikli 3 lõike 4 punkti a tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisest õigusnormid, mis keelavad sellise reklaamikampaania, nagu on käsitletud Landgericht Kölni (Kölni esimese astme kohus) 8. mai 2013. aasta kohtumääruses.

81 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2001/83 artikli 86 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et:

- mõiste „ravimite reklaamimine“ alla selle sätte tähenduses ei kuulu hinnaalanduste ja maksete vormis reklaamikampaaniad kindlaks määramata retseptiravimite ostmiseks;
- selle mõiste alla kuuluvad kindlaks määramata retseptiravimite ostmiseks tehtavad reklaamikampaaniad reklaamkingituste abil, mis kujutavad endast kuponge käsimüügiravimite hilisemaks ostmiseks.

ELTL artiklit 34 ja direktiivi 2000/31 artikli 3 lõike 4 punkti a tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus riigisisest õigusnormid, mis tarbijakaitse eesmärgil keelavad reklaamikampaania, millega pakutakse teises liikmesriigis asuva apteegi klientidele, kes saavad oma retsepti ja osalevad ravimikontrollis, rahalist preemiat, ilma et oleks võimalik teada selle preemia täpset summat.

Teine küsimus

82 Esimesele küsimusele antud vastust arvestades tuleb asuda seisukohale, et teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2001/83 artikli 87 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisest õigusnormid, mis keelavad kindlaks määramata retseptiravimite ostmiseks tehtavad reklaamikampaaniad reklaamkingituste abil, mis kujutavad endast muude toodete, nagu käsimüügiravimite hilisemal ostmisel kasutatavaid kuponge konkreetse rahasummaga või protsentuaalse allahindlusega.

83 Nagu käesoleva kohtuotsuse punktides 48 ja 49 märgitud, võib ravimireklaam kahjustada rahvatervist, sealhulgas juhul, kui see puudutab käsimüügiravimeid, mistõttu kehtivad sellise reklaami suhtes direktiivis 2001/83 ette nähtud keelud, tingimused ja piirangud (vt selle kohta 22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus EUROAPTIEKA, C-530/20, EU:C:2022:1014, punkt 59).

84 Lisaks on selle direktiiviga ravimite reklaami valdkond täielikult ühtlustatud. Seega on olukorras, kus liikmesriikidele ei ole otsesõnu ette nähtud võimalust kehtestada teistsuguseid eeskirju, ainsad nõuded, mida liikmesriigid võivad ravimite reklaami suhtes ette näha, kõnealuse direktiiviga kehtestatud nõuded (22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus EUROAPTIEKA, C-530/20, EU:C:2022:1014, punkt 60).

85 Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 45, edendavad käesoleva eelotsuse küsimuse esemeks olevad reklaamikampaaniad, kuigi need on tehtud retseptiravimite ostmiseks, üksnes käsimüügiravimite tarbimist. Sellest järeldub, et kuna kõnealuste reklaamikampaaniate eesmärk on edendada viimati nimetatud ravimite tarbimist, ei ole direktiivi 2001/83 artikli 88 lõike 1 punkt a nende kampaaniate suhtes kohaldatav.

86 Mis puudutab käsimüügiravimite tarbimise edendamiseks üldsusele suunatud reklaamikampaaniaid, nagu need, mida puudutavad põhikohtuasjas kõne all olevad riigisisest õigusnormid, siis kuuluvad tingimuste ja piirangute hulka, mis seavad direktiivi 2001/83 artikli 88 lõikes 2 ette nähtud põhimõttelisele reklaami lubatavusele raamid, need tingimused ja piirangud, mis on sätestatud selle direktiivi artiklis 87 (vt selle kohta 22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus EUROAPTIEKA, C-530/20, EU:C:2022:1014, punkt 61).

- 87 Seega, isegi kui direktiivi 2001/83 artikli 88 lõikest 2 tuleneb, et käsimüügiravimite reklaam on lubatud, peavad liikmesriigid selleks, et vastavalt selle direktiivi põhjendustes 2 ja 45 ette nähtud kaitse tagamise põhieesmärgile ennetada rahvatervisele ohu ilmnemist, keelama nende ravimite kohta üldsusele tehtavas reklaamis selliste reklaami sisu elementide kasutamist, mis soodustavad nende ravimite ebamõistlikku kasutamist (vt selle kohta 22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus EUROAPTIEKA, C-530/20, EU:C:2022:1014, punkt 63).
- 88 Selles osas peab reklaam direktiivi 2001/83 artikli 87 lõike 3 kohaselt soodustama ravimi mõistlikku kasutamist, esitledes seda objektiivselt ja ilma selle omadusi liialdamata, ning see ei tohi olla eksitav. See säte kordab nimetatud direktiivi põhjenduses 45 väljendatud vajadust takistada ülemäärast ja järelemõtlematut reklaamimist, mis võib kahjustada rahvatervist (vt selle kohta 8. novembri 2007. aasta kohtuotsus Gintec, C-374/05, EU:C:2007:654, punkt 55).
- 89 Käsimüügiravimite kohta on Euroopa Kohus juba otsustanud, et lõpptarbija hindab ise ilma arsti abita niisuguste ravimite ostmise kasulikkust või vajalikkust. Tarbijal ei ole aga tingimata spetsiifilisi ja objektiivseid teadmisi, mis võimaldaksid tal nende ravitoimet hinnata. Reklaam võib seega avaldada eriti olulist mõju tarbija hinnangule ja valikule nii ravimi kvaliteedi kui ka ostetava koguse osas (vt selle kohta 22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus EUROAPTIEKA, C-530/20, EU:C:2022:1014, punkt 65).
- 90 Reklaam, mis juhib tarbija tähelepanu kõrvale ravimi võtmise vajaduse objektiivselt hindamiselt, ergutab seega ravimi ebamõistlikku ja ülemäärast kasutamist (vt selle kohta 22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus EUROAPTIEKA, C-530/20, EU:C:2022:1014, punkt 67 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 91 Käesoleval juhul võib tarbija põhikohtuasjas kõne all olevaid ostukuponge kasutades saada soodushinnaga tooteid kogu asjaomase apteegi tootevalikust, välja arvatud retseptiravimid. Tarbija võib näiteks valida, kas osta käsimüügiravimeid või osta muid tarbekaupu, näiteks tervise- ja hooldustooteid. Sellised reklaamikampaaniad, nagu on kõne all käesolevas eelotsuse küsimuses, samastavad seega käsimüügiravimid apteegi pakutavate muude tarbekaupadega.
- 92 Selline samastamine võib aga viia käsimüügiravimite ebamõistliku ja ülemäärase kasutamiseni (vt selle kohta 22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus EUROAPTIEKA, C-530/20, EU:C:2022:1014, punkt 68), kuna see peidab ravimite eriomast laadi, kusjuures ravimite ravitoime eristab neid oluliselt teistest kaupadest. See samastamine juhib tarbija tähelepanu kõrvale nimetatud ravimite võtmise vajaduse objektiivselt hindamiselt.
- 93 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et kuna niisugune keeld, nagu on ette nähtud põhikohtuasjas kõne all olevates õigusnormides, takistab käsimüügiravimite ebamõistlikku ja ülemäärast kasutamist ergutavate reklaami sisu elementide levitamist, siis vastab see rahvatervise kaitse põhieesmärgile (vt selle kohta 22. detsembri 2022. aasta kohtuotsus EUROAPTIEKA, C-530/20, EU:C:2022:1014, punkt 69).
- 94 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et direktiivi 2001/83 artikli 87 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisesed õigusnormid, mis keelavad kindlaks määramata retseptiravimite ostmiseks tehtavad reklaamikampaaniad reklaamkingituste abil, mis kujutavad endast muude toodete, nagu käsimüügiravimite hilisemal ostmisel kasutatavaid kuponge konkreetse rahasummaga või protsentuaalse allahindlusega.

Kolmas küsimus

- 95 Esimesele küsimusele antud vastust arvestades ei ole kolmandale küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

- 96 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. novembri 2001. aasta direktiivi 2001/83/EÜ inimtervishoius kasutatavaid ravimeid käsitlevate ühenduse eeskirjade kohta, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2011. aasta direktiiviga 2011/62/EL, artikli 86 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et mõiste „ravimite reklaamimine“ alla selle sätte tähenduses ei kuulu hinnaalanduste ja maksete vormis reklaamikampaaniad kindlaks määramata retseptiravimite ostmiseks; selle mõiste alla kuuluvad kindlaks määramata retseptiravimite ostmiseks tehtavad reklaamikampaaniad reklaamkingituste abil, mis kujutavad endast kuponge käsimüügiravimite hilisemaks ostmiseks. ELTL artiklit 34 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) artikli 3 lõike 4 punkti 4 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus riigisisest õigusnormid, mis tarbijakaitse eesmärgil keelavad reklaamikampaania, millega pakutakse teises liikmesriigis asuva apteegi klientidele, kes saadavad oma retsepti ja osalevad ravimikontrollis, rahalist preemiat, ilma et oleks võimalik teada selle preemia täpset summat. Direktiivi 2001/83, mida on muudetud direktiiviga 2011/62, artikli 87 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisest õigusnormid, mis keelavad kindlaks määramata retseptiravimite ostmiseks tehtavad reklaamikampaaniad reklaamkingituste abil, mis kujutavad endast muude toodete, nagu käsimüügiravimite hilisemal ostmisel kasutatavaid kuponge konkreetse rahasummaga või protsentuaalse allahindlusega.

Allkirjad

* Kohtumenetluse keel: saksa.